Ex. A.
1872

På hvad sätt kan en god äkta man tämja sin elaka hustru?

En tillförlitlig Handbok, innehållande uppgifter på de svåraste fel, som vidlåda Fruarna,

jemte åtskilliga nyttiga råd i den svåra konsten att kurera elaka Hustrur.

Hvad är det äkta ståndet? En fågelbur:
En vill dit in, en annan vill derur.

Öfversättning.

STOCKHOLM.
1872.

På hvad sätt kan en god äkta man tämja sin elaka hustru?

En tillförlitlig Handbok, innehållande uppgifter på de svåraste fel, som vidlåda Fruarna,

jemte åtskilliga nyttiga råd i den svåra konsten att kurera elaka Hustrur.

Hvad är det äkta ståndet? En fågelbur:
En vill dit in, en annan vill derur.

Öfversättning.

STOCKHOLM.
1872.

Kungl. biblioteket
0 0000 000011948

Förord.

Då för någon tid sedan manuskriptet till förevarande brochure föll mig i händerna, läste jag detsamma flera gånger, men bortlade det åter, emedan jag icke ville låna min hand till en strid emot det täcka könet, för att bekämpa fel, som möjligtvis alls icke finnas hos dessa sköna varelser. Sedermera har jag på det ifrigaste samlat underrättelser hos de erfarnaste bland gifta män, samt studerat deras förnimmelser, till dess jag blef öfvertygad, att denna skrift dock innehöll mycket, hvarigenom mången stackars plågad äkta man — och det finnes i sanning många sådana — kan erhålla, om också icke full lycka, så dock mången lättnad i sitt äktenskapslif, så framt det icke redan blifvit ett äktenskapsok: hvarföre jag beslöt mig, att enligt författarens önskan utgifva skriften af trycket, oförändrad och anonymt.

Så må då den lilla skriften verka rätt mycket godt! Må den finna ganska många läsare, då har författaren, då har jag vunnit målet.

Brieg, i Mars 1870.

Förläggaren.

INLEDNING.

Vi höra här en mycket lofvande titel: »På hvad sätt kan en god äkta man tämja sin elaka hustru?» — Svaret på denna fråga är i sanning en uppgift, på hvars lösning mången redan grubblat ganska mycket; ty hon är ingalunda lätt. Men om vi söka efter orsaken till den fåfänga mödan, så måste vi finna den antingen i författarens egen erfarenhet, eller kanske snarare deruti, att den så ofta sig företeende ondskan och elakheten hos både flickor och fruar, har hos reformatorerna förlamat en kraft, som de velat offra till fromma för de många, ofta så grymt plågade, gifta männen.

Må vi först så mycket som möjligt är, göra för oss klart hvad som menas med begreppet »onda qvinnor»; ty att bibringa full klarhet deröfver, anser jag för omöjligt. Men likasom det är läkarens sak då han vill bota ett ondt, att först forska efter sjukdomens anledning, och deraf lära känna den, så måste vi ock först så långt möjligt är uppsöka källan till Fruarnes ondska.

Petruchio säger i en af Shakspeares dramatiska skrifter: »Så tuktas en argbigga»:

"Hvem vet ej hvar gadden sitter på getingen?"
"I stjerten!"

Och Catharia, den lilla argbiggan, svarar kort, men träffande:

"Nej, uti tungan!"

En tunga är under vissa omständigheter en ganska herrlig sak, i synnerhet då den är väl saltad; men en hustrus tunga, och i synnerhet en elak hustrus, är ett tveeggadt svärd — ett fruktansvärdt vapen. Häruti tror jag mig hafva funnit det rätta ordet: hon är ett vapen, — och om vi äro uppriktiga: hon är qvinnans enda, men skarpa vapen.

Vi männer skola vara qvinnorna öfverlägsne i förstånd, och, trots den uppdykande qvinnoemancipationen, äro vi det väl också i allmänhet; vi äro dem öfverlägsne i styrka, må vi äfven vara det i sinneslugn; ty eljest kämpa vi med lika vapen, och deraf skall blifva en mycket olika strid, en tungstrid, uti hvilken vi ganska säkert skola blifva underlägsne; ty hvilken manlig tunga skulle kunna uppnå färdigheten i en qvinnas tunga. Jag har här talat om mannens lugn och vill dermed säga: att öfver hufvud endast en man med erforderligt lugn och besinning, kan såsom möjligt föreställa sig det svårnådda målet att tämja en elak hustru; ty om mannen råkar i samma, hos qvinnofolk vanliga, upprörda och häftiga tillstånd, som det, hvaruti hustrun befinner sig, så förmår han ej att så försigtigt, som vederbör, afvärja hennes tunganfall, utan han underblåser elden ännu häftigare.

Men, hvaraf härrör det, att många männer så ofta hafva att bestå den för en man så ovärdiga, svåra kampen emot en hustru? Jo, om vi vilja vara uppriktiga, så äro vi i ganska väsendtlig mån, sjelfva skuld dertill om vi icke behjerta Hortensios ord:

"Blott qvinnans vänlighet, ej sköna ögon,
"Mitt hjerta vinna må",

och alltså låta förblända oss genom qvinnornas skönhet, eller, hänförde af det äkta ståndets retande behag, hanske äfven genom alldeles falskt tillämpad ömhetskänsla och efterlåtenhet, så att säga låta taga oss tömmarna ur händerna. Den hustrurna medfödda listen och slugheten vet ock att fortfarande begagna den dem lemnade öppna anfallspunkten, och fågeln är fångad i garnet.

Gal sedan hönan och tiger tuppen,
Så är det huset just väl deran.

Åt sådana gifta män tror jag mig knappast kunna gifva något hopp om frälsning, de skola komma att kämpa en eländig strid för sin tillvaro, vid hvilken strid det blott beror derpå, hvilken som längst håller ut dermed, och hvilkenderas natur måhända behöfver en sådan fruk-

tansvärd evig kamp, för uppehållandet af själens och kroppens helsa.

Sådana männer pläga säga om sina hustrur: »Hon är en satan, hon är djefvulens mormor».

I:sta Afdelningen.

Hvaruti visar sig hustrurnas elakhet så svår och tryckande, att deras männer äro nödsakade, att forska efter medel för att tämja densamma, och dermed anställa försök?

Männerna hafva sina fel och hustrurna hafva sina fel. Men då nu, enligt religionens bud:

»Och han skall vara din herre»,

likasom, enligt natureus lagar, hvilka anse nödigt att bibringa ett stöd och ett skydd åt dessa hjelplösa varelser, hustrun måste underordna sig mannen, så skall hon också lyda. Märker nu hustrun att hennes man har fel — och hvilken finnes på jorden utan sådana — så skall hon, i fall hon icke hörer till dem, hvilkas dåliga egenskaper vi genom denna epistel söka att utrota, med den henne tillkommande mildhet, så obemärkt söka leda sin man, att han inser sina fel och sjelf företager deras undanrödjande. På samma sätt skall mannen förfara med sin hustrus fel.

En hustru måste vara praktisk; är hon det icke, så lemnar en förnuftig man henne tid att

blifva det, och erfarenheten och åren skola lära henne det nödvändiga. En hustru måste vara intelligent och själfull; är hon det icke, skall mannen i kärlek och lugn söka att bibringa henne hvad som fattas häraf, och hon måste äfven göra allt sitt till, för att, om ej helt och hållet fylla hvad henne brister, dock så mycket som möjligt är bemantla sin okunnighet, emedan det för en man är en högst obehaglig förnimmelse då hans hustru inför andra blottar sin okunnighet eller söker försvara irriga åsigter.

Men det gifves fel, som en hustru kan hafva, och hvarmed tyvärr så många äro behäftade, hvilka med all energie, först med mildhet, och, om så fordras, med stränghet, måste utrotas, och hvarför jag i 2:dra Afdelningen vill gifva några råd och recepter.

Shakspeare säger:

"Ack, att de vilja herrska, styra, trotsa,
"Der de blott tiga, älska, tjena skulle!"

Deruti hafva vi redan en ganska betydande samling af fel; men jag vill försöka att med möjligaste noggrannhet anföra felen hvar för sig, och karakterisera dem till deras väsende och uppenbarelse.

Ursprunget till alla de plågar, som hustrurna förorsaka, är att söka uti

Älskvärdheten

eller, rättare, i bristen derpå; ty en älskvärd hustru kan omöjligen till ett helvete förvandla det

husliga lifvets behag. Naturligtvis måste äfven uti detta hustrun veta att finna det rätta måttet; ty med mannens allvar kan en öfverdrifven kärlighet hos hustrun blifva för honom plågsam, och derföre bör en förståndig hustru äfven härutinnan rätta sig efter mannens karakter. Finner hon den rätta medelvägen, så skall mannen nog veta att skänka henne den henne tillkommande aktning, och hon, grundpelaren för den äktenskaplige kärleken, skall så lätta och förljufva den ömsesidiga förbindelsen och sammanlefnaden, att äktenskapet blir, hvad det bör vara: en himmel på jorden.

Bristen på älskvärdhet låter förnimma sig vid sin upprinnelse, alltså i första stadiet af sin tillvaro, uti det lilla ordet

Hvarföre?

Affärsmannen kommer t. ex. hem till middagen; frun har föregående afton yttrat den önskan, att efter middagsmåltiden göra en liten promenad och mannen har bifallit det. I dag säger han, upptagen som han är af affärsgöromål, med den största foglighet i verlden: »Kära barn, jag kan inte med dig företaga den i går utlofvade promenaden.» »»Hvarföre inte?»» invänder hon. »Emedan jag är hindrad och alltså icke har tid». »»Hvaraf då?»» »Af affärer, som icke få uppskjutas.» »»Men hvarföre sätter du då alltid affärerna högre än din hustru?»» o. s. v. Och sedan komma der så många «hvarföre?»

till dess slutligen tålamodet, det så ofta på prof satta, tålamodet sviker mannen, han afbryter samtalet, går sin väg, och lemnar sin hustru i den fulla öfvertygelsen, att hon är en oskyldig och olycklig varelse, som måste tåla allting. Kommer så mannen åter hem. Han har kanske glömt bort hela den föregångna scenen, eller fattat den berömvärda föresatsen, att icke vidare röra dervid, och då emottages han antingen af en butter surmulenhet, som inte yttrar ett ord, och gör allting motvilligt, eller ock börjar på nytt frågandet »hvarföre?» och scenen inledes å nyo med de orden: »»Hvarföre var du så ond, då du i middags gick hemifrån?»» — Antingen gör nu mannen genom lugn föreställning scenen om intet och återställer friden, (hvilket torde lyckas honom med en hustru hos hvilken det onda ej är i högre grad inbitet), eller fortsättes striden å nyo, och hustrun frågar sin man »hvarföre?» så länge, att hon slutligen jagar honom på dörren, och möjligtvis bringar honom under bordet i någon ölstuga.

Sådana hustrur ger jag på förhand den erinran, att hvarje dryck, vare sig vin eller öl, ja, bestode den endast af det oskyldiga vattnet, som mannen dricker, för att afskölja och dränka sin harm och grämelse, är ett farligt, om ej ett dödande gift. —Från denna scen kan lätt uppstå den andra arten af »Qvinlig elakhet», t. ex. om vid ofvan anförda samtal, då

mannen förebär nödvändiga affärsgöromål, hustrun, utan att, (såsom man väl i de flesta fall kan antaga), vara så invigd i affärernas anda och gång, att henne tillkommer ett riktigt omdöme deröfver, midt i mannens ansigte svarar: »»Det är ju inte så nödvändigt!»» Detta sätt att svara är redan farligare och hör till området för

Motsägelsen.

Shakspeare låter Petruchio förmanande och förebrående, med mild ton säga:

"Allt hvad jag säger, gör och måste göra,
"Motsäger du beständigt!"

Att redan motsägelser hos barn på det strängaste straffas, är väl bekant för hvarje hustru, och gifve Gud att de alla ville rätt beherrska sig sjelfva, och icke öfverlemna sig åt denna odygd. Att deraf den största olycka för hemmet kan uppstå, göra de väl i att besinna.

Mannen, som ensam är ansvarig för sina gerningar, är kanske svag nog att, för fridens bibehållande, emot sin vilja begå eller underlåta en handling af hvars begående eller underlåtande inte allenast den största skada kan tillskyndas honom, utan äfven, och det är väl det värsta, sådant kan göra att han går miste om förtroende hos sin umgängeskrets och sina affärsvänner, till dess han slutligen äfven förlorar sjelfförtroendet.

Må derföre enhvar se till, att denna odygd, för att icke säga denna last, ej måtta gripa om-

kring sig; ty tilltar den, så uppnår den snart sin högsta spets, och blir då

Olydnad.

Din man är din herre, ditt lif, din uppehållare, din furste, ditt öfverhufvud! — — Hvad det verldsliga eller andeliga öfverhufvudet i ett land eller en kyrka är; hvad konung och kejsare äro för sina undersåtar; hvad i visst fall borgmästaren är för stadsborgarne, och kaptenen för sitt kompani, det är mannen för familjen. Han är öfverhufvudet och honom är man skyldig lydnad. Om barnen i en familj icke lyda, så finnes lätteligen för dem straff. Hjelper ingenting annat, så hjelper käppen. Lyda de till familjen hörande tjenstehjonen icke, så finnes äfven för dem straff: man kör bort dem. Lyder ej manskapet i ett kompani, så gifves äfvenledes för dem straff: man ger dem arrest, såvida förbrytelsen ej fordrar ännu strängare straff och, tack vare vår visa regerings omtanka: det gifves sådana fall, och det är just olydnaden, som måste beläggas med de strängaste straff, emedan utan lydnad ingen ordning gifves. Lyda uti ett land undersåtarne icke sin öfverhet, så landsförvisas de eller bestraffas med långvarigt fängelse. Men om hustrun icke lyder, huru skall mannen straffa henne? Han kan icke tukta henne med käppen, som ett barn; ty det vare fjerran! Han kan inte köra bort henne såsom en tjenare eller

spärra henne inne, såsom en gardist. Hvad skall han då göra? — — Nu må han uti 2:dra Afdelningen af denna skrift se sig om efter ett passande botemedel, använda detsamma med möjligaste omtänksamhet, och jag önskar: Lycka till god förbättring!

Men I hustrur, som kännen edert anlag för olydnad, stäfjen det i tid; ty mannens tålamod liknar en fiolsträng: spännes den för mycket, så springer den af. Låten en gång den qvinliga ljufva naturen hos eder framstå, ömheten är ju den skönaste prydnaden för det qvinliga hjertat. Kunnen och viljen I icke lyda eder man af någon annan orsak, så lyden honom derföre, att han i sanning icke eger något rätt kraftigt medel att tygla olydnaden! Alla recepter duga till intet emot detta envisa onda; ty det gifves vid denna kur icke nog starka medel till sjukdomens botande. Eder man är nedslagen och bedröfvad under hela edert lif; hafven alltså medlidande med honom; lyden honom! Betänken huru lätt olydnaden urartar och öfvergår till

Trots.

Att olydnaden knappast kan sluta utan oenighet och gräl, är mycket naturligt; ty mannens sinneslugn skulle eljest vara hårdare än jern. Men, är för hustrun det, hvaruti olydnaden visade sig, först kärleksfullt, sedan mera eftertryckligt och slutligen helt allvarligen förbju-

det, och hon ändock gör det, så gör hon det på trots, eller, som man pläger säga: för roligheths skull.

Bristen på älskvärdhet erkännes ofta af hustrurna sjelfva, men innan de af egen drift söka att, om möjligt, aflägga den, se de sig om efter en täckmantel, och finna den uti

Begäret efter grannlåt,

äfvenledes en af hustrurnas allmännaste fel.

Uti sin passion för granna kläder och prydnader tro hustrurna sig finna ett medel att muta männerna, emedan de hafva den fulla öfvertygelsen, att de, präktigt klädda, behaga mycket förr och bättre, än uti enkla kläder, och emedan de veta, att männerna, om de behaga dem, mycket förr göra dem till viljes och foga sig efter deras nycker, än om förhållandet vore motsatt. Att de, såsom vi uti 2:dra Afdelningen skola få se, just genom denna svaghet gifva oss ett af de starkaste vapen i händerna, betänka de för det mesta icke. Vi skulle också, på ofvan angifna grund, icke ha något att anmärka emot detta begär, så framt icke hustrurna dervid för det mesta ginge öfver sina lefnadsförhållanden, och så obarmhertigt klappade sina stackars männer på penningpungen. Om ytterligheterna i denna passion, såsom gamla hustrurs utstyrsel i ungdomlig klädsel, o. s. v., hvarvid de ofta utsätta sig för åtlöje, vill jag här helt och hållet tiga, för att lemna

den ärade läsaren spelrum för sina egna tankar.

Då jag här framhållit en passion, torde det vara nödvändigt att tillika anföra några andra fel, såsom begär efter beröm, herrskelystnad, fikande efter nöjen och sqvallersjuka. Mina ärade läsare skola säkerligen tillåta mig att närmare belysa de tvenne sistnämnda.

Fikande efter nöjen

röjer sig deruti, att hustrun finner sig ha tråkigt vid sina husliga göromål, alltså vid det, som är hennes pligt, och derföre söker att, så mycket som möjligt är, vara hemifrån. Då företages på förmiddagen, sedan de af föregående afton så utmattade lemmarna blifvit sträckta i sängen till full dag, en mängd visiter, för hvilka det naturligtvis finnes en hel hop förevändningar. Då äro gratulationsvisiter nödiga på födelsedagar, vid förlofningar och bröllop; veckovisiter vid förlossningar, condoleancevisiter vid dödsfall, sjukvisiter och sqvallervisiter (hvilka dock för det mesta ega rum på eftermiddagen vid kaffekoppen) o. s. v. En orsak att gå bort, hafva de söta hustrurna alltid; ty det har troligen ej undfallit någon man, att en hustru, om middagsanrättningen inte varit i behörigt skick, eljest ej hade haft någon ursäkt derför, och vanligtvis är det de tråkiga visiterna, hvilka hon gjort eller emottagit, som afhållit henne ifrån köket.

Förmiddagen är nu tilländagången uti ett så föredömligt hus; middagsmåltiden intages, och frun «sträcker sig»; ty det stackars talverktyget måste dock ha hvila någon stund, en liten middagsstund.

Kaffebordet.

Högst interessant är emottagandet och bortgående vid sådana kaffevisiter. En gång hörde jag genom en öppen dörr från nästgränsande rum, emottagandet vid ett sådant tillfälle. Händelsevis kommo tvenne damer på samma gång, och dessa gjorde tillika med den emottagande värdinnan ett så förfärligt larm vid klädernas aftagande, att derigenom, och emedan en hvar af de trenne damarne talade på samma gång och sökte öfverrösta hvarandra, det var mig omöjligt, trots den öppna dörren, att förstå ett enda ord.

Äro nu alla damerna lyckligen placerade på sina poster, öfvergås till dagordningen, och denna är följande:

1. Kaffe kringdelas, och den allmänna debatten öfver nya hattar, band och skodon m. m. begynnes.

2. Specialdebatt öfver följande thema:

a) Tjenstfolket. Allmän stor klagan. Ingen duger det ringaste. Allt måste den stackars nådiga — som nästan aldrig är hemma — sjelf uträtta. Då är barnpigan elak emot barnen, eller ock klagas öfver att barnen hålla sig

mera till henne, än till den för dem i allt främmande modern. Kökspigan har den eller den älskaren, hon har köpt sig en ny kofta o. s. v.

b) Kläderna. Tyget i den närvarande fru assessorskans klädning är bättre än det, som är uti den klädningen, som den frånvarande fru kommersrådinnan hade vid det eller det tillfället. (Vore kommersrådinnan närvarande och fru assessorskan icke, så vore förhållandet naturligtvis omvändt.) — »Hur kan fru N. N. nyttja en så brokig hatt?» — »Hvar har hon väl låtit göra sin hatt?« — »Hos den och den.» — Är nu hatten icke i smak hos den som frågar, så begynner hon att nedgöra modehandlerskan. Att hattens egarinna just beställt den så, tages för det mesta icke i betraktande, modehandlerskan är skuld till alltsammans. Kommer nu hattens egarinna uti ett annat sällskap, der den tyckes om, så går man löst på den olyckligas smak, hvilken icke tyckt om hatten.

Vid sådana tillfällen sluter sig vanligen härtill debatten

c) om frånvarande bekanta, och vanligtvis främst om dem, som blifvit inbjudne, men refuserat, i det man söker göra tvetydig anledningen hvarföre bjudningen icke blifvit antagen. Dernäst komma de, som äro något bekanta med dem som icke emottagit bjudningen. Tredje rummet intaga de längre bort stående. Då har en herre gift sig med en för sällskapet obekant. För den ena är hon för

gammal, för den andra för ung i jemförelse med den nämnda herrn. För den ena har hon för lång näsa, för den andra för kort o. s. v.

d) De gifta männerna. Vanligtvis gör då redan kaffett sin verkan och de ärade gästerna äro alltså i högsta stadium af munterhet. Nu går det friskt på. Enhvar prisar eller tadlar af alla sina krafter, och det bästa härvid är, att inte hvar och en endast uttömmer sitt hjerta, utan att hjertat är fullt hos alla, och att alla söka att öfverrösta hvarandra, så att det endast är ett obegripligt snattrande af alla de närvarande fruarna. Vore så icke, så skulle längesedan de största äkta-mans-hemligheter vara ett allmänt samtalsämne. Ett mycket prisvärdt bruk är derföre det, som i sednare tid blifvit gängse, att vid dylika debatter bjuda omkring is; ty derigenom afkyles debatten och matronorna gå snart lugnade hem.

Men någonting för en hvar med sig hem, och det är: en ny klädningssnitt, modellen till en ny hatt m. m. och den stackars mannen blir sedan så länge plågad, till dess det lyckats frun att skaffa sig dylika beklädningspersedlar till mat åt den arma hungriga malen uti garderoben.

Såkalladt kaffe med russin, d. v. s. med herrar, kommer sig aldrig rätt i gång, emedan, genom herrarnes närvaro, det pikanta fattas kaffet, och de söta fruarnas tungor känna sig allt-

för mycket hämmade. — Knappast anländ hem, börjar tillrustningen till

Thé.

Toiletten bytes om; ty man kan icke visa sig i tvenne sällskap lika klädd. Emellanåt äro herrarne närvarande vid théet. Är detta fallet, så åtnöja fruarne sig med att sticka strumpor och höra på herrarnes samtal, hvarvid de, ifall från någon af herrarne framkastas en qvick anmärkning, med stolthet från strumpstickorna uppblicka på denne. Inlåter sig mannen i ett längre samtal med ett annat fruntimmer, så inträder det moment, då den stackars frun får utstå helvetesångest. Svartsjukan vaknar. Om detta, det största af alla fel, vidare nedanföre. Nu söker hon att göra samtalet till intet. Antingen afbryter hon de samtalande genom en mängd frågor, eller söker hon att göra slut på samtalet genom förslaget om ett spelparti, eller, i fall tiden redan är framskriden, manar hon till uppbrott o. s. v. I sådana förhållanden faller det aldrig en fru in, att hennes man kan och skall egna sig åt henne då han är hemma, under det han i sällskap måste egna sig åt andra. — Till förlustelsebegäret hörer äfven den öfverdrifna lusten för bevistande af koncerter, baler och spektakler. Alla dessa offentliga förlustelser anser jag tillåtna endast i lyckliga äktenskap, då deremot, i motsatt fall, genom undvikande af alla dessa förnöjelser, myc-

ken anledning till obehagligheter kan undgås. Har t. ex. en ung, lefnadslustig fru en gammal, krämpfull man och besöker med honom en bal, så måste detta för begge blifva en obehaglig situation. Frun dansar, men mannen finner intet behag deruti; men frun kan inte få rätt roligt, då det ständigt måste förekomma henne, som stode hennes man vid dörren, lik en Cerberus, lurande om han ej kan finna en anledning till förtidigt uppbrott.

Är förhållandet omvändt: har en ung man en gammal hustru, så blir det pinsamma på koncerter, baler och spektakler ännu större, då hustrun mycket lättare är fallen för svartsjuka, än mannen. Mannen skall ständigt komma att erfara den känslan, som vore han antingen ett föremål för medlidande, eller utskrattad. Har frun ännu det begäret att paradera med den unga mannen, som hon så behändigt vetat att knipa, så blir förhållandet i än högre grad odrägligt. Det är derföre mannens pligt, det må för honom vara en aldrig så svår uppgift och en aldrig så stor uppoffring, att med all kraft sträfva emot dylikt begär efter nöjen, på det han måtte bevara husfriden. En boja, som man ej vet af, och på hvilken man ej blifvit gjord uppmärksam, trycker på långt när icke så, som då man i sin omgifnings blickar och miner läser i hvilket ok man fastnat.

Vid denna art af förlustelsebegär, spelar dessutom omkostnaden en stor roll, så mycket mer,

som besöken på spektakler och koncerter m. m. hos många fruar endast är ett sittande på parad med en ny schal eller dylikt, och alltså endast har till uppgift att förorsaka den stackars mannen utgifter för anskaffande af nya garderobspersedlar. Nu till

Sqvallersjukan.

Sqvallersjuka hos fruntimmer af de bättre samhällsklasserna finner vid kafferepen sin tillfredsställelse och afledning. Mera farlig uppträder den bland de ringare ståndeu, der sqvallersjukan kan på ett så fruktansvärdt sätt taga öfverhand, att ofta genom ett enda sådant sqvaller en hel bys invånare kunna blifva fiendtligt stämda emot hvarandra. Det karakteristiska dervid är, att de, någon person rörande meddelanden, ständigt lemnas under förbehåll af den största tystlåtenhet, och derföre så länga jäsa, till dess slutligen bomben springer. För det mesta är det en hel lögnväfnad, hvilken, innan den kommer till sönderbristning, vuxit från en mygga till en kamel. Då vill ingen hafva sagt, stundom icke en gång hört något. Då härigenom ofta den största skada beredes männerna, måste de noga gifva akt på detta fel, hvilket till större delen har sitt ursprung i nyfikenheten, och till att förekomma detsamma är det nödvändigt, att i fall en hustru visar fallenhet för detta fel, hon stänges ifrån allt umgänge med grannarne i huset.

En redan ofta vidrörd sträng återstår för mig ännu att kraftigt anslå:

Svartsjukan.

Att svartsjukan är en brist på älskvärdhet, skall väl en och hvar af mina läsarinnor medgifva, ty det är omvändt en sanning, att en svartsjuk hustru icke är älskvärd. I det hela är svartsjukan en afundsam känsla, hvilken en hustru erfar, om hon finner sig kroppsligen eller andeligen öfverträffad af den hennes man nära stående omgifningen, så att hon fruktar, det hennes man genom oftare och förnyadt umgänge med en viss person, ovilkorligen skall anställa jemförelse, inse företrädet och aflägsna sig från henne. Svartsjuka är alltså ingenting annat än ett medgifvande af egna svagheter och ofullkomligheter, samt fruktan för deras följder.

Att en svartsjuk hustru uppbjuder allt för att aflägsna det fruktade föremålet eller helt och hållet afbryta allt umgänge dermed; att hon söker inkasta tvedrägtsäplet såsom Eris i gudasalen, är en så ofta gjord erfarenhet, att jag icke aktar nödigt att vidare slösa några ord derpå.

Må man för öfrigt icke tro, att en hustru endast kan blifva svartsjuk på andra fruar eller flickor; det gifvas äfven fall då fruar kunna blifva svartsjuka på karlar med hvilka deras män umgås. Men detta slag af svartsjuka har

sin orsak uti begäret efter den tid, som mannen i vissa fall icke kan egna henne, emedan han egnar den åt sina bekanta.

Vi hafva nu för oss en ganska vacker samling af fel som vildlåda hustrurna, och denna skrift skall i 2:dra Afdelningen fylla sin mission att förbättra dem.

På en förnuftig hustru torde redan framställningen i denna 1:sta Afdelning göra sin fulla verkan; ty ganska ofta blir patienten botad genom vissheten att hafva den eller den sjukdomen: måtte äfven här så ske! Måtte den felaktiga hustrun redan vid erkännandet af sina fel, afstå derifrån, då skall det komma att stå bättre till med de stackars plågade gifta männerna. Men må ock de hustrur, hvilkas fel icke direkte äro här vidrörda, tänka på sina egna fel; ty huru skulle jag kunna vidröra alla, då deraf finnas legio!

Men om framställningen i denna 1:sta Afdelning icke hjelper, då skolen I männer vara i full besittning af ordet; mån I då med energie använda den 2:dra Afdelningen af denna skrift; ty sker det icke med energie, så ären I icke kallade att herrska, utan I ären bestämda att böja eder under toffeln; gören det ock!

2:dra Afdelningen.

Recept, hvarigenom en god äkta man kan tämja sin elaka hustru.

Medel emot »Hvarföre?»

Gift fordrar motgift. Har någon förtärt dödande gift, gifver man honom söt mjölk. Har man en elak, giftig hustru, måste man vara en god man. Likasom mjölken verkar tillintetgörande på giftet, så är en god man ett dylikt medel emot den giftiga hustrun, eller emot hustruns gift. Förloren derföre icke edert behöfliga lugn! Frågar hon eder »hvarföre?» och förnuftiga tillrättavisningar icke hjelpa, så tigen helt och hållet. Anledningen till gräl är så snart undanröjd, om icke elden underhålles genom nytt stoff, genom motsägelse.

Alltså i första instansen tigen, i den andra lemnen kammaren (ensam går det, som bekant, svårt att gräla). I tredje instansen kommen ej till aftonmåltiden. I fjerde instansen äten middag borta, emot hennes vilja; jag är fullt öfvertygad att det hjelper. Hon blir spak som en dufva. Skulle äfven detta icke hjelpa,

så kommen en eller annan gång hem med en liten »florshufva»; det skall verka.

Men om ni hör upprepas för er en lång text, och hon ändtligen kommit till slut dermed, så sägen med saktmod till henne: nå, säg mig nu lugnt och i få ord, hvad du egenteligen vill. Edert lugn skall imponera på henne.

Medel emot motsägelse.

Motsägelse botas endast derigenom, att mannen, trots motsägelsen, energiskt vidblifver sin vilja. Lika verkande såsom medel emot Motsägelse, Trots och begär efter nöjen, torde följande behandling visa sig.

I dag 8 dagar till är en bal, koncert eller någon annan förlustelse. Det föreslås att begifva sig dit, och frun är naturligtvis förtjust. Hastigt afhjelpes sorgen för en passande klädning och qvickt går det med dess förfärdigande. Då kommer frun med motsägelser. Efter förseelsens storhet lämpar det sig nu att återtaga samtycket genast eller först kort före det tillämnade nöjet. Ju närmare nöjet, desto större är begäret derefter, alltså är straffet så mycket större, om bevistandet af nöjet kort förut blir nekadt. Må vi göra det för oss klarare!

Blir det tillämnade nöjet inställdt tvenne dagar förut, så är en del af garderoben icke ännu färdig, »fintvätten» ligger ännu der, och blir alltså ingenting af med. En hustru med poli-

tik, låter icke märka hvilket straff det är för henne.

Kontramanderas nöjet på morgonen af den dag, då det, enligt löfte, skulle ega rum, så blir naturligtvis effekten — grämelsen, desto större. Nu tänke man sig den verkan detta kraftord måste göra, då mannen om aftonen kommer för att, — enligt fruns förmodan — hämta henne, för att beledsaga henne till förlustelsen. Hon sitter der redan i sin fulla glans, nystärkt, bränd och parfymerad, och mannen säger antingen i första instansen: »vi bli hemma», eller i den andra: »ditt uppförande tvingar mig att bli hemma», i tredje instansen: »du blir hemma», och — han går ensam. Denna sista instans gör en fruktansvärd verken, och den aflöper inte utan tårar. Vanligtvis försöker hustrun dock att genom böner få sin önskan uppfylld; ty så stort straffet än är uti 1:sta och 2:dra instansen, så tröstar henne dock den tanken: han får ju också ingenting deraf och straffar sig sjelf äfven; men: »han går ensam!» Denna tanke står ej till att försona sig med!

Vid olydnad torde det vara tjenligt att förfara på detta sätt två à tre gånger, och i fall så nödigt är, en hel vinter igenom, det skall säkert hjelpa.

Vid slutet måste en hänvisning derpå nödvändigt ega rum, då det eljest genom vanan skulle blifva utan intryck, ty, som bekant, inverkar ingenting så tillintetgörande, som va-

nan. En man, som är i stånd att genomföra detta en enda vinter, kunna vi förutsäga en lofvande framtid; ty han kan sedan med lätthet linda sin hustru omkring sitt finger.

Medel emot begäret efter grannlåt.

Framträder begäret efter grannlåt så, att ett ingrepp deruti blir nödvändigt, då måste mannen genast anskaffa åt den i huset varande pigan, alla onödiga och luxiösa klädespersedlar och deraf göra henne en skänk, naturligtvis med befallning, att ständigt begagna dem inför fruns ögon. En hustru, hvilken sådant händer, uppträder sedan högst enkelt och anspråkslöst. Hon är botad.

Medel emot kafferaseriet.

Tar detta begär öfverhand, så passar det bra, om huset blifvit ett kaffenäste, att, såsom med en bisvärm, röka ut sällskapet, i det man skaffar 6 à 8 bekanta herrar, hvilka med blossande cigarrer slå sig ned bland de kaffedrickande damerna. Har det ingen annan verkan, än den, att damerna icke kunna sysselsätta sig med tal om herrarne, så är tillräckligt vunnet. Kaffet förlorar sitt behag, och erfarenheten har lärt, att uti ett sålunda två eller tre gånger utrökt kaffehus, på länge ingen vidare kaffedrickning kommit i fråga, då de bjudna damerna för rökens skull ej emottagit bjudningen.

Medel emot svartsjuka.

En hustru, som af kärlek gift sig med sin man, och icke blott derföre, att hon måtte hafva en man, kan icke blifva svartsjuk.

Är hon svartsjuk, så tillkännager hon sjelf, att hon icke af kärlek gift sig med mannen, och hon förtjenar då icke den aktning, som eljest tillkommer henne.

Men är hon ändock svartsjuk, så måste mannen söka att stäfja denna hennes känsla, i det han till en viss grad inger henne en misstanke, för hvilken hon vid lugnare besinning, sjelf känner sig förskräckt och skämmes. Vänjer hon sig ändock icke af med den dåliga egenskapen, så använder man det ofvan omnämnda förfarandet (hemmablifvandet) och tillägger endast de orden: »Vi gå icke, på det du ej måtte komma att göra den anmärkningen, att jag smålett åt eller helsat på den eller den damen.»

Det värsta vid detta slags fel är, att hustrun, då svartsjukan vaknat, följer mannens alla steg med ett ångestfullt misstroende, samt att kuren derigenom försvåras och förlamas, så som fallet är med en patient, hvilken genomgår en brunnskur, men icke iakttagar dieten eller kastar ut medikamenterna genom fönstret.

Detta misstroende är ett af de fel, för hvilka det hittills varit mig omöjligt att utfundera det nödiga receptet. Det gifves fruntimmer, hos hvilka misstroendet går så långt, att de icke allenast uppmana tjenstfolket och andra

husets innevånare att gifva akt uppå mannens steg då han går hemifrån, och att framföra hvarjehanda sqvaller i den vägen, utan till och med rundeligen belöna sådana rapportörer, i stället för att traktera dem med örfilar.

På samma sätt förhåller det sig med Lögnen. Om t. ex. mannen har sett något liggande på en hylla och frun velat gömma det, icke för att dermed göra mannen en fägnad eller öfverraskning, utan för att i hemlighet använda det för sig sjelf; så är ett fall för mig bekant, då frun helt och hållet förnekade tillvaron af i fråga varande sak, och först efter många omständigheter erkände sin skuld. För ett sätt att böja den qvinliga egensinnigheten, måste jag varna, emedan det kan aflöpa ganska illa. Händelsen har, för icke så länge sedan, inträffat i Berlin.

En, nattetid på gatan utevandrande, person fick plötsligen se en qvinlig varelse sväfvande utanför fönstret till tredje våningen af ett vid samma gata beläget hus. För att iakttaga hvad som här föregick, blickade han en längre stund uppåt, då ljudet af en manlig stämma hördes från det i fråga varande fönstret, under yttrande: »Stanna, vandrare, och lär af mig att böja qvinlig egensinnighet!» Den qvinliga varelsen försvann åter ifrån fönstret, och då nattvandraren efterhörde hvilken som bodde der uppe, fick han veta, att det var ett ungt, sedan 6 månader gift äkta par. Mannen var för-

argad öfver hustruns egensinnighet, och hade hotat henne att fortskaffa henne ned på gatan, utan att besvära henne med det obeqväma gåendet utföre trapporna. Hos denne man var detta endast ett hot; men huru lätt kunde det icke blifva allvar. Läggen alltså bort egensinnigheten, I fruar!

Vi tro oss nu hafva så tydligt framhållit fruarnes fel, att de icke blott blifvit kända, utan äfven i de flesta fall skola kunna botas. I hvarje händelse låter terrainen undersöka sig, och vi skola snart lära känna de fruar, som äro obotliga. Ty det låter ej bestrida sig, att det äfven bland detta slag af patienter gifves många, hvilka, såsom obotliga, måste lemnas helt och hållet ovidrörda af kurmetoden.

Söka vi hos dessa fruar efter orsaken till obotligheten, så är den att finna antingen uti en redan för stor efterlåtenhet från mannens sida, eller ock ligger den från längre tid tillbaka uti uppfostran, ty erfarenheten har lärt, att uti hustrurnas envishet och oböjlighet, vanligen en elak svärmoder står i bakgrunden.

För dessa hustrur vill jag, såsom det sista bättringsförsöket, berätta tvenne små historier.

En fru låg så illa sjuk, att hon trodde döden vara nära, och uti sin dödsångest bad hon följande vers ur sin bönbok:

"Kom, o Död, du Sömnens broder,
"Kom och för mig härifrån!" o. s. v.

Vid sängen stod hennes man och bad tyst för sig:

"Store Gud, ack värdes höra
"Hvad ditt barn nu bedit har!"—

En prest tröstade en man för förlusten af hans hustru. Trots de många tårar, mannen göt, märkte presten dock, att den stackars mannen icke hade lefvat i det bästa äktenskap med sin hustru, och han frågade honom derföre: »Det tyckes som vore ni rätt belåten, att ha mistat er hustru, men hvarföre gråter ni då och är så bedröfvad?» — Mannen svarade lugnt: »»Herr pastor, jag gråter deröfver, att hon ej har dött långt förut.»»

Härvid kan jag tillika blotta ett fel hos samtiden, hvilket äfven bidrager dertill, att så många hustrur nu äro så elaka, och det består deruti, att på grafstenen den dödas karakter bemantlas. Vanligtvis läser man nu på minnesvården äfven öfver allmänt såsom elaka kända hustrur: »Här hvilar i Gudi, Fru N. N.» o. s. v. Då voro de gamle långt ärligare. Var en hustru elak, så fick hon det också på grafstenen. Jag vill här meddela några sådana grafskrifter:

Här hvilar hustru min, Gud vare derför tack!
I lifvet var hon mig till jemmer, ve och ack.
Fort skynda härifrån, du vandrare, lyd mig,
Ty annars står hon upp och grälar visst med dig!

Min hustru hvilar här till dommedag;
Hon har fått ro, och äfven jag.

Tre voro Furierna i Plutos rike ju,
Men min Xantippa dog — de äro fyra nu.

Nu skall tilläfventyrs någon förebrå mig, att jag skildrat fruarna så, att enhvar väl lär akta sig att under dylika förhållanden ingå äktenskap. Honom svarar jag endast med följande ord: »Äktenskapet är ett ljufligt ondt, ett lätt, men äfven tungt ok; det förefaller mig såsom en lök: man gråter dervid, och — äter den dock.»

Men detta är icke enda orsaken, att vi det oaktadt ständigt hafva fruar, och äktenskap blifva slutna, o nej, till heder för ganska många hustrur måste vi tillstå, att en stor del icke först måste tämjas, — det finnes så många älskliga, goda hustrur. Dessa hustrur skall man lätt urskilja genom denna skrift, och just på följande sätt. Man tage denna skrift Kl. 9 om aftonen, och läse den för sin fru. Faller hon synbart i vanmakt, låter gifva sig luktvattensflaskan eller ett glas vatten, och tager hon vidare sin hatt och kappa för att så sent gå ut; kære Vän, då står det icke väl till för dig, då har du visst fått erfara, ifall det ej förut varit klart för dig, hvars andas barn din hustru är. Förblir hon deremot lugn och stilla och skrattar åt hela afhandlingen, då kan man lyckönska dig, ty du har utkorat den goda delen.

På förhand måste jag nu slutligen besvara en fråga, hvilken man från fruarnes sida visserligen är berättigad att göra mig: »Hurudana skola då vi hustrur vara?» En ännu lefvande filosof besvarar denna fråga med dessa ord: »Kän-

slofulla, hängifna och aimabla», och svaret är icke oriktigt, ty är endast edert hjerta, I fruar, »känslofullt», så är det bra och det skall då aldrig göra eder man ledsen, men gerna öfverse med hans smärre fel och kärleksfullt söka att vänja honom af med de större. Af denna kärlek skall mannen blifva öfvertygad om hustrun är honom hängifven, d. v. s. om hon är beredd att för honom offra lif och gods. Finnas dessa begge sköna egenskaper, så äro också hustrurna i ordets fulla bemärkelse »aimabla», och det gifves ingen anledning att bestrida, det ett sådant äktenskap är ett det lyckligaste.

Och nu, ärade Läsare, som med tålamod följt mig ända hit, må du veta, att jag hade tänkt inbilla dig, att hustrurna alltid hafva skulden, om ej äktenskapet är lyckligt. Denna åsigt är oriktig. Jag har sjelf känt så många äktenskap, hvilka icke hört till de fredliga, och hvarvid jag, om jag skulle ha varit domare, vid de flesta förefallna stridigheterna, skulle ha påbördat hustrun minsta skulden dertill. Ack ja, det finnes mycket goda, förnuftiga hustrur, och väl dig, Läsare, om du eger en sådan! Och om, såsom jag hoppas, en skön Läsarinnas öga skulle förirra sig bland dessa blad, så skall hon icke visa mig någon sur min, utan, om hon finner att något af här omnämnda fel, vore det

ock ett ringare, vidlåder henne, så skall hon bemöda sig att bortlägga detsamma, och snart skall hon förspörja den segerrika verkan deraf, hvilken visar sig uti huslig lycka och belåtenhet, och deraf blifva så angenämt berörd, att hon ej skall kunna förstå huru det har kunnat vara annorlunda.

Men om du, sköna Läsarinna, icke har något af de här antydda felen, så ville jag vara den man, som får föra dig till sitt hem; hans lycka måste, i ordets fulla mening, blifva omätlig, och jag förenar mig till alla delar med Shakspeares ord:

"Lycksalig är den man, hvars blida stjerna
"Till huldrik maka dig bestämde!" —

STOCKHOLM.
Tryckt hos sam. rumstedt.
1872.